

Република Србија је у области образовања миграната и тражилаца азила кроз инклузивну образовну праксу постала пример у европском образовном простору. За ученике мигранте од 2017. године у школама је обезбеђена образовна и психосоцијална подршка у процесу образовања и васпитања.

Иако је образовање основно људско право, деца мигранти и тражиоци азила суочавају се са препрекама у приступу квалитетном образовању због језичке баријере и етничких разлика, нерешеног правног статуса, искуства доласка из ратом захваћених земља, кумулативног стреса и траума као и због потребе за социјалном адаптацијом. Министарство просвете, науке и технолошког развоја уредило је ову област доносећи *Стручно упутство за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања*¹, али и унапређујући законски оквир². До сада је кроз систем образовања сукцесивно прошло преко 4.500 ученика миграната. Примењујући Стручно упутство израђено је преко 3.000 индивидуалних планова подршке за ученике мигранте, 115 планова подршке на нивоу школе, одржано преко 10.000 допунских часова учења српског језика, обезбеђена је вршњачка подршка у учењу, купљено је око 500 књига и уџбеника, 650 комплета школског прибора.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја пружа подршку школама у којима се образују мигранти, између осталог, и обезбеђујући бесповратна финансијска средства за реализацију активности малих грантова у оквиру програма Европске комисије под називом Специјална мере за јачање капацитета Републике Србије за реаговање у ефикасном суочавању са појачаним мешовитим миграционим токовима – „Подршка систему управљања миграцијама у Србији – Побољшање капацитета за прихват, унапређење услуга заштите и приступа образовању“.

¹ <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2017/06/STRUCNO-UPUTSTVO.pdf>

² Закон о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон и б/2020), члан Члан 23, „Страни држављанин, лице без држављанства и тражилац држављанства, уписују се у установу из члана 89. овог закона и остварују право на образовање и васпитање под истим условима и на начин прописан законом за држављане Републике Србије. За децу и ученике из става 1. овог члана, за прогнана и расељена лица, избеглице и мигранте и децу и ученике који су враћени у земљу на основу споразума о реадмисији, која не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад или поједине програмске садржаје од значаја за наставак образовања и васпитања, установа организује учење српског као страног језика“.

Имплементациони партнер Министарству у реализацији овог пројекта је Међународна организација за миграције (ИОМ).

У школској 2020/21. години образовање ученика миграната не одступа од образовања осталих ученика у нашем систему, што је у великој мери условљено епидемиолошком ситуацијом (онлајн настава и комбиновано). Обухват основним образовањем у школској 2020/21. години у условима нестабилне епидемиолошке ситуације био је 85%, док је у редовним условима, пре пандемије обухват био од 92-95% мигрантске популације школског узраста. Школама и наставницима подршку пружају ментори, саветници/спољни сарадници ангажовани од стране Министарства, који одржавају редовну комуникацију са представницима Комесаријата за избеглице и миграције.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Међународна организација за миграције захваљују се свима који активно доприносе образовању миграната и тражилаца азила. Изтог разлога припремљене су три брошуре: Брошура са примерима примене добре праксе ваннаставних активности из школа у области образовања миграната/азиланата; Брошура са успешним примерима школске документације из области образовања миграната/азиланата (сценарио наставе, акциони план, школски извештај за студента мигранта итд.); Брошура са школским радovima ученика миграната.

Брошура са примерима примене добре праксе ваннаставних активностима у области образовања миграната/азиланата

Брошура, која је пред вама, резултат је рада тимова за подршку (тим за додатну подршку ученику мигранту, вршњачки тим за подршку ученику мигранту, више вршњачких тимова за подршку ученицима са проблемима у учењу у другим одељењима), стручних сарадника у школама и спољних сарадника школе.

У брошури можете наћи примере који могу олакшати будући рад на јачању квалитета образовања миграната у Републици Србији. Приказујемо примере добре праксе рада школа које су поред редовне наставе, примениле и низ ваннаставне активности.

Примери рада школа истичу предности учешћа у ваннаставним активностима, позитиван утицај вршњачке подршке, а своје место су нашли и примери рада у условима учења на даљину. Све ове активности предузете од стране школа додатно су допринеле умањењу трауматизације којој су ученици мигранти били изложени током свог мигрантског пута, унапредиле су осећање припадности и активно учешће ученика у животу и раду школа, повећале су интензитет мотивације и развој осећаја сигурности, самопоуздања и припадности, а тиме су допринеле и одрживој инклузији у школској заједници. Министарство просвете је уложило додатне напоре да би ојачало компетенције запослених у систему образовања са циљем доприноса одрживој интеграцији деце и ученика миграната. До сада је своја знања и вештине за рад у области образовања миграната/тражилаца азила унапредило више од 4000 запослених: васпитача, наставника, директора и стручних сарадника.

Посебна подршка школама огледа се у додели малих грантова (вредност до 6000 евра). До сада је реализовано 110 малих грантова, израђено је преко 3.000 индивидуалних планова подршке за ученике мигранте; 115 планова подршке на нивоу школе; одржано је преко 10.000 допунских часова, 60 посета библиотекама, пружана је вршњачка подршка у учењу, организован свакодневни рад на рачунару и коришћење друге опреме; ваннаставне активности су подразумевале и 60 реализованих излета, 30 реализованих школа у природи, 60 реализованих одлазака у позориште, 30 одлазака на сајам технике, преко 700 спортских активности, преко 800 културних активности и обележавања значајних датума (Међународни дан миграната, Дан матерњег језика, Дан школе, прослава Нове године, обележавања националних празника ученика миграната) и др.

У нашим школама је за ученике из прихватних центара обезбеђено више од 1000 ужина, 1550 комада одеће и обуће. Такође, реализовано је 500 радионица са свим ученицима на теме: интеркултуралност, толеранција, другарство, антидискриминација, ненасилне комуникације, развијање емпатије и пружање подршке ученицима мигрантима, упознавање са културом и традицијом миграната кроз 150 јавних догађаја уз аутентичну музику, кулинарство, обичаје, плес; важно је и укључивање ученика миграната у музичке, глумачке, ликовне, информатичке секције, калиграфију, које је само делимично приказано у брошури.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја руководи се идејом да деца на маргини су или искључена, или су на екстремном крају заједнице, а одатле екстремизам потиче. Искљученост узрокује нетолеранцију, те инклузивне образовне праксе треба да буду механизам за превенцију екстремизма и радикализма јер су конципиране тако да је свако дете цењено и прихваћено.

Укључивање ученика миграната у ваннаставне активности и културни живот школе

Школска документација, Школски програм и Годишњи план рада школе садрже план различитих облика образовно-васпитног рада. Ту спадају и: додатна и допунска настава, ваннаставне активности, секције, амбијентална настава, посете, школске приредбе и културне манифестације.

Веома је важан рад Ученичког парламента који спроводи велики број активности, а у које су укључени сви ученици. Подједнако су важни и пројекти који се реализују у школама, као и рад других ученичких тимова. Ученици мигранти/избеглице су упознати са свим активностима и пружена им је могућност да се према својим склоностима, потребама и афинитетима укључе у реализацију, заједно са својим вршњацима. То је допринело лакшем уклапању у групу, неговање сопствених културних и уметничких достигнућа уз прихватање и уважавање дела државе у којој се налазе. На овај начин ученици су боље развијали толеранцију, међусобну сарадњу, спортски дух, а јака партиципација у животу школе помогла им је да у опуштенијим условима усвајају нове речи српског језика и усвајају комуникационе вештине. Рад са групом вршњака значајно је повећао комуникационе вештине јер ученици проналазе начине да комуницирају и невербално и вербално, проналазе нове начине споразумевања и лакше уче језик.

Укључивање у ваннаставне активности и културни живот школе је веома важно за праћење и стварање нових могућности за исказивање талената ученика мигранта/избеглице. Идеалне прилике за то су драмска, ликовна, новинарска или било која друга секција. Таланат који ученик мигрант/избеглица развија доприноси развијању

интеркултуралности у школи и неговању традиције и обичаја народа коме припада. Ученици мигранти/избеглице ангажовани су на школским приредбама, представама, ликовним радионицама и изложбама, спортским такмичењима, у изради школских новина...

Ваннаставне активности стварају могућности за учествовање ученика у активностима за које у својом окружењу немају потребне услове, али и пружају могућност да се, другачије него у редовним наставним активностима, подржи и оснажи развој ученика у зреле, друштвено активне и одговорне особе.

Образовање ученика миграната

У складу са изазовима образовања ученика миграната, Министарство просвете, науке и технолошког развоја је прописало Стручно упутство за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања које је прецизирало обавезе школа за израду Плана подршке на нивоу школе, као и Плана подршке ученику.

План подршке на нивоу школе садржи:

- Период адаптације – мере подршке и организацију образовног васпитног рада у периоду од две недеље до два месеца (индивидуално). Током овог периода потребно је испланирати: интензивно учење језика средине, мере за превладавање стреса, прилагођену и допунску наставу.
- Укључивање у редовну наставу уз индивидуализацију и диференцијацију;
- Укључивање у ваннаставне активности и вршњачку подршку;
- Планско укључивање породице/старатеља;
- Сарадња са центром за социјални рад;
- Сарадња са НВО које раде у неформалном образовању (ради остваривања синергијских ефеката подршке);
- Праћење напредовања ученика.

Образовање ученика миграната у Србији представља пример добре праксе у Европи. Унапређен је систем образовања и компетенција наставника за рад са ученицима мигрантима ради примене Стручног упутства за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања и кроз креирање и доношење новог Плана и програма наставе и учења за предмет Српски језик као страни. Образовни систем прихватио је чињеницу да је свака искљученост из система образовања на линији екстрема који води потпуној друштвеној ексклузији која може бити злоупотребљена и зато је инклузија кроз

процес образовања веома важна. Подаци показују да је 95% деце школског узраста миграната, која су на смештају у прихватним и азилним центрима, укључено у формални систем образовања. Систем је унапредио атмосферу толеранције и поштовања различитости у школама.

- Школе су на различите начине укључивале ученике мигранте у образовни процес. После пружених мера подршке у периоду адаптације, ученици су укључени у редовну наставу. Овакав вид наставе уз индивидуализацију и диференцијацију садржаја омогућио је ученицима мигрантима да брже напредују у раду и стичу потребна знања.
- Поред редовне наставе, ученици мигранти укључени су на часове допунске или додатне наставе. Ови часови коришћени су за индивидуални рад са ученицима и унапређивање и развијање конкретних предметних компетенција, допринели су ученицима да остваре неке своје амбиције и употпуне знања или сустигну оне за којима заостају, а нису реметили рад школа јер су ови часови већ предвиђени планом и програмом и налазе се у распореду.
- Посебно важан део образовног процеса чине ваннаставне активности.

Већина школа која се бави и укључивањем ученика миграната осмислила је планове за реализацију различитих ваннаставних активности.

Велики број ваннаставних активности био је усмерен на развијање **моралних вредности и социјалних вештина** ученика и реализован је током Дечије недеље.

Неке од активности су биле посвећене развијању **толеранције, сарадње, моралних вредности, интеркултуралности и разумевања.**

АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕНСКА ДИНАМИКА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Организовање семинара и обуке за наставнике са темом „Препознавање симптома стреса“	септембар	Одељенске старешине, педагог школе, директор школе
Упознавање ученика са Повељом дечјих права; Обележавање Дечје недеље	октобар	Одељенске старешине, предметни наставници, педагог школе
Реализација радионица из области „Школа без насиља“	Новембар/ децембар	Одељенске старешине, предметни наставници, педагог школе
Радионице за превазилажење предрасуда и стереотипа	Током школске године	Наставници грађанског васпитања
Организовати радионицу за родитеље (у оквиру родитељског састанка) на тему „Технике за превазилажење стреса. Конструктивно реаговање на стрес“	Јануар/ фебруар	Одељенске старешине, педагог школе, наставници грађанског васпитања
Израда едукативних материјала (веб странице, брошуре, плакати, презентације...)	Током школске године	Ученици, одељенске старешине, педагог, директор, чланови тима
Спортска такмичења и развијање здравих животних стилова	Март/ април	Чланови тима, наставници физичког и здравственог васпитања

НАЗИВ АКТИВНОСТИ „У туђим ципелама“	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Наставници школе
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Током дечије недеље
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање интелектуалног развоја, стваралачког и критичког мишљења, развијање комуникационих вештина, сарадња.
ОПИС АКТИВНОСТИ	
Током дечије недеље, одржане су радионице „У ТУЂИМ ЦИПЕЛАМА“. Током те недеље ученици су држали часове. Сваки наставник осмислио је час који је одржао ученик. Наставник је имао задатак да осмисли час и подели задужења ученицима који су током недеље били у улози наставника. Ученик је добијао припрему за час од наставника и инструкције о томе како час или део часа треба одржати. Смисао ових радионица је била и да ученици увиде како изгледа учионица са друге стране и колико је важно пажљиво пратити рад наставника на часу. Наравно, наставник је био ту да помогне и додатно објасни садржаје свим ученицима на самом часу. Ученик мигрант А.Р, ученик 7. разреда, узео је учешће у једном делу часа математике (А.Р. иначе увек истиче да му је математика омиљени предмет, што је и наставник математике приметио и јавно га похвалио пред одељењем).	
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Активност је праћена учешћем наставника, фотографи-јама са часа и ученичким радовима.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ „Ја имам сан“	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Наставници школе, ученици, Ученички парламент, педагог, психолог
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Током дечије недеље и током трајања школске године
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање моралног развоја, вредности, солидарности, толеранције, сарадње, ненасилног понашања, стваралачког и критичког мишљења.
ОПИС АКТИВНОСТИ	Током Дечије недеље, али и током читаве школске године, у већини школа организоване су радионице које су се бавиле овом темом. Ученици су, у зависности од узраста, правили плакате, презентације, радове и исказивали своје ставове и уверења о насиљу, дискриминацији, пријатељству, толеранцији и правима. Сви су добили задатак да осмисле активности и искажу шта они мисле о овој теми. Неки ученици су радили у мањим групама, а неки су имали самосталне уметничке радове.
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије са радионица, ученички радови, презентовања на састанцима Ученичког парламента, разговори на часовима одељенске заједнице, а у неким школама и изложба ученичких радова и објављивањем на сајту школе.

Ја имам сан¹

moja misija

Svako od nas ima misiju u svom životu. Moja misija je da širim razumevanje i saradnju i da razvijam ljubav u okruženju. Moja odgovornost i obaveza je stoga velika. Moja misija nije nemoguća.

migracije

Nisam se nikad selio, ali znam da od kako čovek postoji, ljudi se sele. U proteklih nekoliko godina čuo sam za pojam PRISILNE migracije. To je kad se ljudi sele da bi spasili GOLI život.

zajedno

Pripadam grupi tinejdžera. Imam 16. godina i jedinstvenu priliku da počnem da menjam svet. Razlika između mene i mojih vršnjaka u svetu je u kulturi, veroispovesti, jeziku ... Razlike između mene i mojih vršnjaka NEMA.

tolerancija

Rastem i učim jer želim da izrastem u osobu koja će znati da poštuje različitosti. Shvatio sam da se ljudi ne rađaju tolerantni ili netolerantni, to je nešto što se razvija i uči.

etičke vrednosti

Znam za četiri osnovna etička principa: poštovanje ličnosti, dobročinstvo, pravda, poštovanje zajednica

reč NATURALIZOVATI

odomačiti se, priroditi, primiti nekoga u porodicu, usvojiti

građansko vaspitanje

građanin (srpski, ћир. *грађанин*), *imenica*
 ♥ pripadnik naroda/države, stanovnik, žitelj, ...

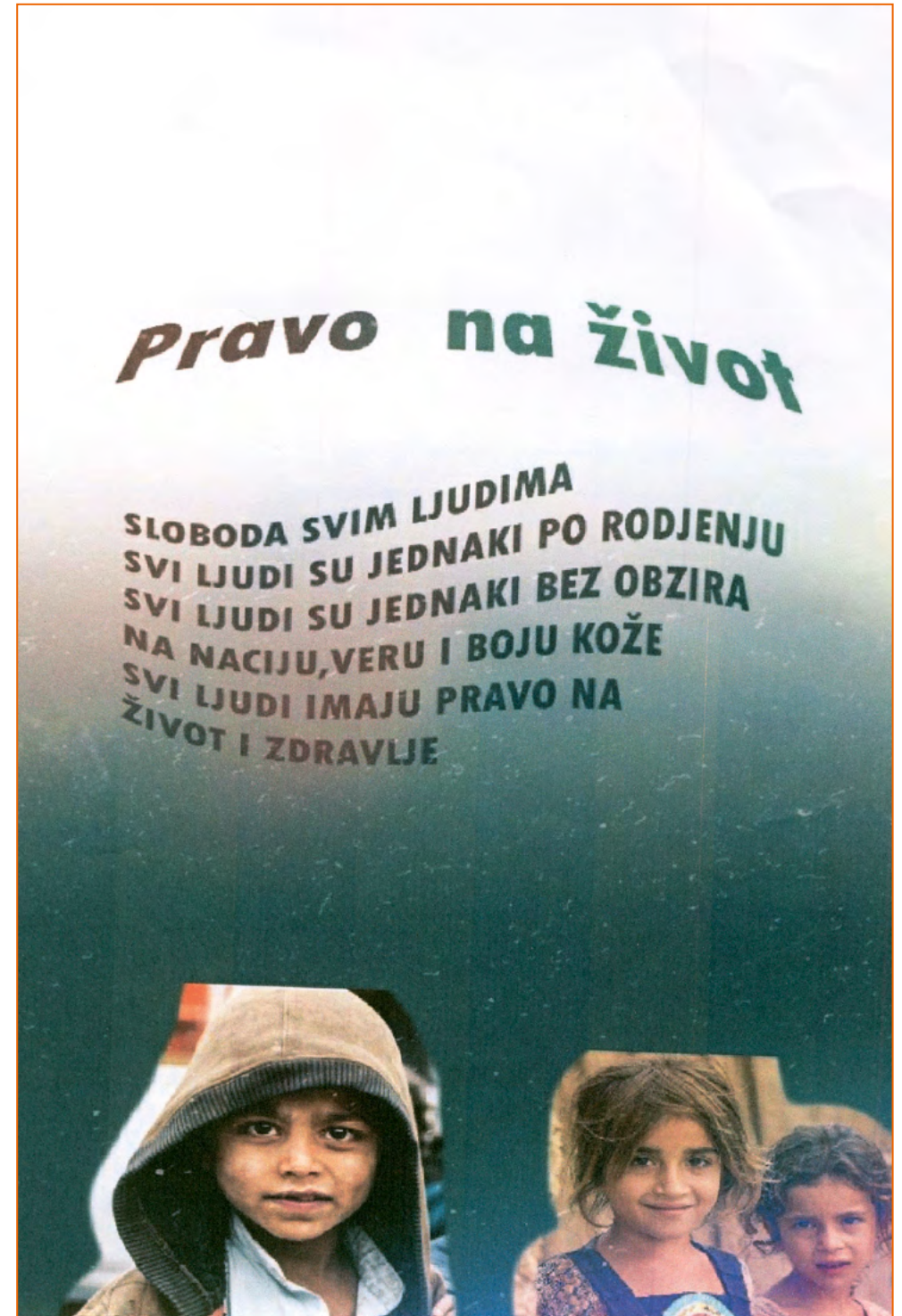
1 Naslov govora Martina Lutera Kinga o ljudskim pravima.

Желимо свет без разлике.

Порука деце са ових радионица јасно је исказана.

Толеранција је поштовање, прихватање и уважавање различитости других људи у културама, обичајима, навикама, васпитању, начину изражавања... Сви смо ми различити. Различити у најмањим ствари и то нас чини јединственима. Све што је јединствено по мом мишљењу вредније је од оног обичног, свакидашњег, рађеног по шаблону. Толерантно или нетолерантно понашање није урођено, оно се учи. Треба од малена учити децу шта значи толеранција и како бити толерантан у сваком моменту. Толеранција је добра људска особина. Потребно је развијати код себе висок праг толеранције јер је она део карактера сваке личности. Да ли ће неко бити толерантан или не, не зависи само од саме личности, зависи од васпитања, од средине у којој се живи, и од многих других ствари. У мом окружењу, на срећу, познајем толерантне људе. И оне који то нису. Њих избегавам.

Н. Ч. 15 11

План подршке ученику

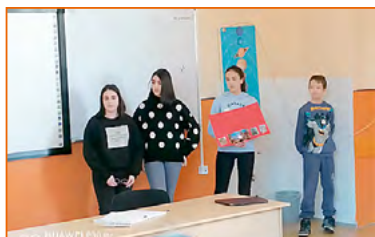
Почетна активност приликом укључивања деце миграната је састанак Стручног тима за инклузивно образовање. СТИО координира радом подтимова који се формирају у школи и раде на укључивању нових ученика. У свим овим тимовима су укључени наставници из колектива, као и стручњаци за поједина питања, јер стручност наставника може да допринесе успешнијем и бољем укључивању ученика.

Такође, у тимове се могу укључити и стручњаци који могу помоћи у различитим областима релевантним за укључивање деце избеглица у образовање. Сви ови чланови тимова нам помажу да одаберемо активности које ћемо обрадити на посебним часовима.

Уколико желимо да постигнемо добар ефекат приликом укључивања деце миграната, потребно је повећање броја чланова тимова, укључивање представника различитих стручних већа и остваривање сарадње са спољним сарадницима током самог процеса рада. Ученички парламент и Савет родитеља морали би бити део система подршке. Када се у школи оформи Тим за додатну подршку ученику, у року од две недеље се може урадити процена која је од кључне важности за усмеравање детета кроз процес учења и за дефинисање мера подршке. Сви који су укључени у процес образовања су битни приликом одабира и спровођења наставе и ваннаставних активности. Следеће ваннаставне активности коришћене су и за обележавање међународних празника. На састанцима СТИО тима је договорено на који начин и које ваннаставне активности ће бити спроведене.

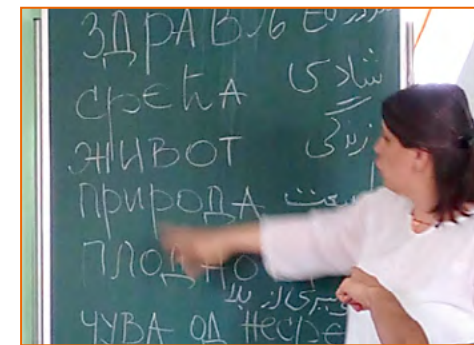
Следеће ваннаставне активности усмерене су на приказивање **обичаја, културе и стваралаштва** са циљем развијања интеркултуралности и поштовања и очувања идентитета.

Следеће ваннаставне активности су захтевале ангажовање сарадника ван школе. Обезбеђени су поклон пакети за све ученике мигранте које су обезбедили Црвени Крст, НВО...

НАЗИВ АКТИВНОСТИ „Божићни обичаји“	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Тим за вршњачку подршку, психолог и педагог школе
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневне активности
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Поштовање и неговање културе и традиције Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност...)
ОПИС АКТИВНОСТИ	За ту прилику подељени су задаци да свака група ученика прикаже обичаје из неколико земаља. Представљене најзначајније активности које се практикују у хришћанској култури из угла православља и католичанства у нашој земљи, Француској, Великој Британији, Италији, Русији али и обичаји Јапана, Аустралије, Тајвана, Мексика, Бразила, Авганистана и Сирије. Поред презентација које су пратиле излагања, настали су и плакати који илуструју активност. Догађају је присуствовало око 60 учесника (што посетиоца, што реализатора активности), подељених у више група због епидемиолошке ситуације.
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, снимци, вести на школском сајту, презентација.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Прослава Иранске нове године (Norouz)	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Наставници/ стручни сарадници, НВО.
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневне активности
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Поштовање и неговање културе и традиције
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Први дан календара је и дан највећих свечаности у Ирану, Авганистану и суседним крајевима и зове се Norouz (no - novi i rouz - dan, "novi dan"). Норуз у култури и историји Авганистана симбол је поштовања живота, природе и људских вредности, а истовремено има дубоке корене у поезији и књижевности уопште, уметности, фолклору, породичним и друштвеним обичајима.</p> <p>За време неколико дана Норуза, становништво Авганистана на посебне начине сећа се и обележава старе обичаје, а међу тим старим вишевековним обичајима истичу се: "прослава црвених ружа", „сеоско славље" или "припремање седам врста вођа".</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, снимци, вести на школском сајту, презентација.

Приликом израде школског плана укључивања и пружање подршке ученицима мигрантима потребно је обратити пажњу на:

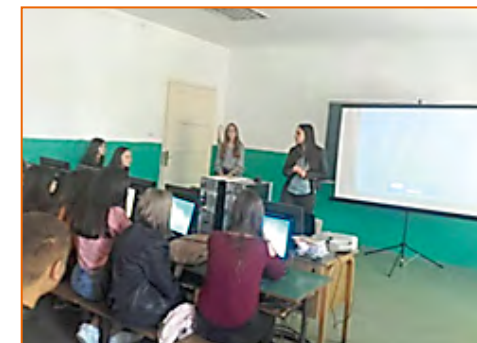
- Анализу расположивих ресурса у школи: потребно је максимално искористити све расположиве ресурсе, флексибилност запослених и организацију рада у циљу прилагођавања потребама циљне групе.
- Анализу ситуације: потребно је снимање ситуације и услова у којој се деца налазе и бораве и колико су мотивисани за наставак школовања.
- Сарадња са другим школама и локалном заједницом – сарадња са другим школама које укључују децу мигранте, као и са онима који не укључују децу избеглице, испитивање могућности сарадње са НВО и другим организацијама које могу да помогну у вези недостајућих средстава.

Ваннаставне активности омогућавају ученицима да се додатно ангажују у активностима које им нису доступне, за неке ваннаставне активности је потребно ангажовање НВО, друге школе и анализирање потреба ученика.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Светски дан детета	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Тим за вршњачку подршку, психолог и педагог школе, НВО
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневне активности
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Поштовање и неговање културе и традиције. Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност...).
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Светски дан детета - обележен је у школи различитим активностима. Ученици су истакли важност обележавања овог датума. Порукама су скренули пажњу на себе, као и на актуелне проблеме са којима се суочавају. Ове године, више него претходних, имамо прилику да разумемо у којој мери су солидарност и хуманост важни за појединца и другарство. Хуманост и солидарност показана је на делу. Ученицима мигрантима и ученицима из осетљивих група уручени су пригодни пакетићи које су за њих направили њихови другари.</p> <p>Било је дивно посматрати осмехе и реакцију деце која су се потпуно препустила дружењу са другарима. Председник и секретар парламента обратили су се присутнима на српском и енглеском језику изражавајући задовољство и захвалност деци, њиховим родитељима, педагошко - психолошкој служби школе и запосленима у Кампу зато што су им омогућили дружење.</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, снимци, вести на школском сајту, презентација.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Дан борбе против трговине људима	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Наставници, ученици, тим за подршку, ученички парламент
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање моралног, емоционалног и социјалног развоја, сарадње, ненасилног понашања и другарства.
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Поводом 10. октобра, Европског дана борбе против трговине људима, Ученички парламент, заједно са координатором, организовао је предавање на тему "Борба против трговине људима" са циљем да се ученицима приближи феномен трговине људима као облик модерног ропства.</p> <p>Наглашена је важност познавања и препознавања опасности које се крију у свакодневном животу као, и чињеница да се о овом проблему говори као о нечему што се код нас не дешава. Ученички парламент нагласио је важност правилног избора пријатеља. Чланови ученичког парламента су указали на опасности које доносе „лажни пријатељи“ на друштвеним мрежама и истакли важност дружења са особама које познајемо, као и да треба избегавати све контакате, а посебно са старијим особама које не познајемо, а које нам нуде или обећавају ствари које бисмо желели да имамо.</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, презентација, објава на школском сајту.

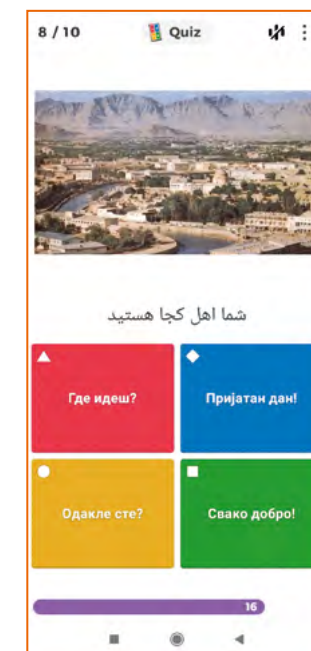
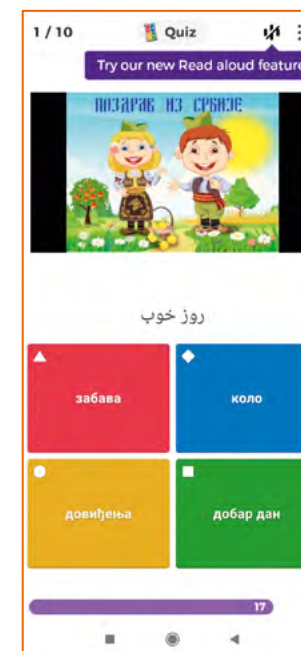
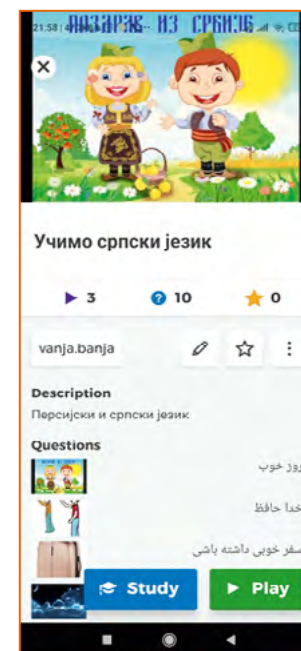
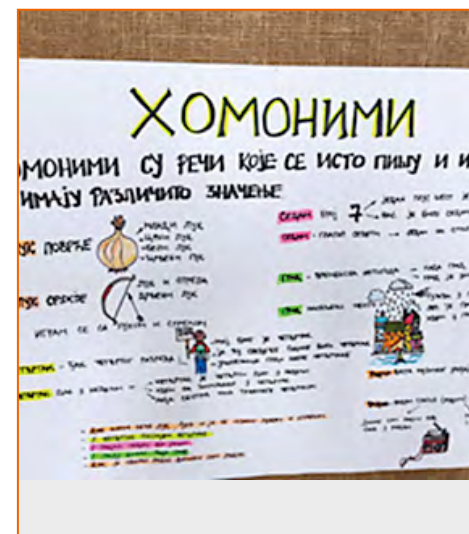
НАЗИВ АКТИВНОСТИ
Међународни дан толеранције

АКТИВНОСТ

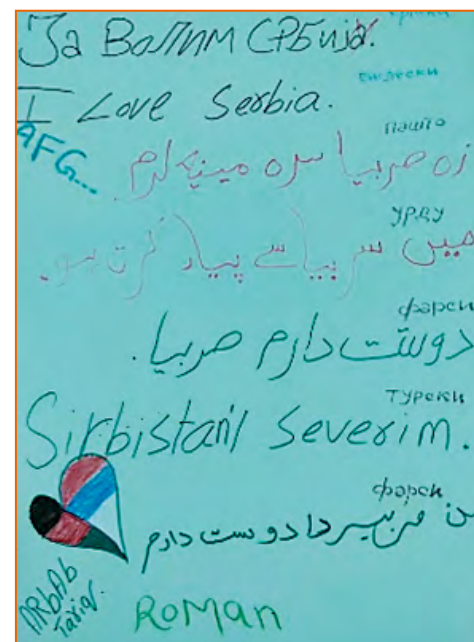
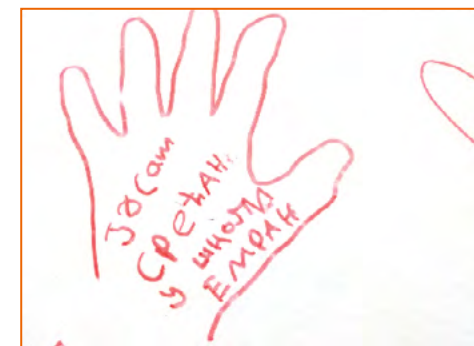
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Тим за вршњачку подршку, учитељи и ученици
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Поштовање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност...), насилног понашања, другарства и пријатељства.
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Ученици су обележили Међународни дан толеранције, 16. новембра. Недељу дана раније добили су задатак и по неколико питања да би се припремили за радионицу. Задатак је био да смисле једну реченицу која ће бити пример толеранције, прихватања различности, другарства и праштања. Као део припреме за ову ваннаставну активност требало је да одговоре и на питања шта је толеранција, како се препознаје и да припреме једну кратку причу која показује када су и на који начин они показали толеранцију.</p> <p>На самој радионици записивали су своје реченице о толеранцији и кроз примере наводили када су сами били толерантни. У другом делу радионице ученици су посадили цвеће у саксије и добили задатак да се брину о њему.</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, радови, цвеће у учионици, пано.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Дан матерњег језика	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Наставници, ученици, тим за подршку ученицима
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност...), емоционалног и социјалног развоја, сарадње, комуникације
ОПИС АКТИВНОСТИ	Поводом Дана матерњег језика у оквиру ваннаставних активности, одржане су радионице на којима су ученици разговарали о важности матерњег језика и износили своје идеје о чувању, богађењу и ширењу језика уопште. Ученици су правили презентације, паное и квизове помоћу којих би могли друге да упознају са својим матерњим језиком. Ученици који немају изражене креативне потенцијале за презентације и квизове, представили су свој језик вербално или су учествовали у прављењу презентације на српском и персијском језику. Презентације, линкови квизова и фотографије паное послати су наставницима менторима наших ученика миграната да би и ученици мигранти могли да учествују у манифестацији. Посебно пажња посвећена је прављењу квиза који служи за учење српских поздрава путем слика и израза на персијском језику.
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, објава на школском сајту, линкови за онлајн квизове.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Међународни дан миграната	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Наставници, ученици, тим за подршку ученицима
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност...), емоционалног и социјалног развоја, сарадње, ненасилног понашања и другарства
ОПИС АКТИВНОСТИ	Међународни дан миграната је међународни празник који се обележава 18. децембра одлуком Генералне скупштине Уједињених нација од 4. децембра 2000. године, а настао је као последица великог и растућег броја миграната у свету. За ову прилику ученици су добили задатак да искажу своје виђење миграција ликовним радовима. Ученици мигранти добили су задатак да напишу како се осећају у школи или у земљи у којој се сада налазе.
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, изложба ученичких радова, објава на школском сајту.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ

Међународни дан мира и Европски дан заставе

АКТИВНОСТ

НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ

Наставници, ученици, тим за подршку

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ

Једнодневна активност

ЦИЉ АКТИВНОСТИ

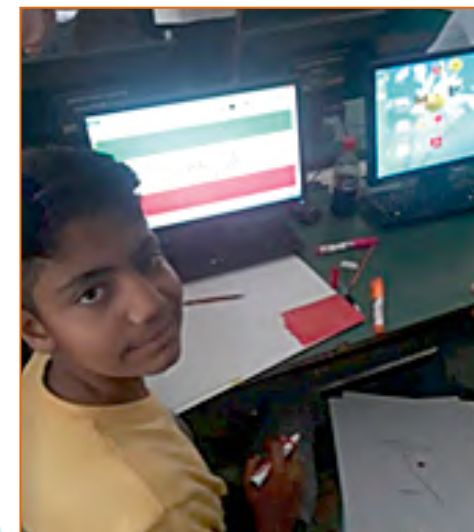
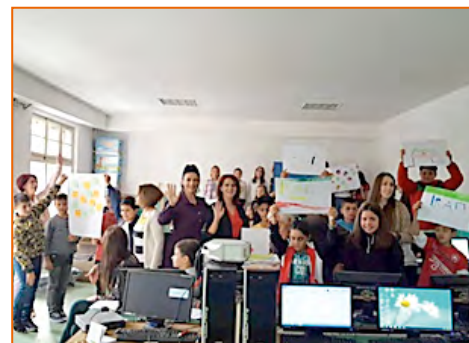
Подстицање моралног, емоционалног и социјалног развоја, сарадње, ненасилног понашања и другарства.

ОПИС АКТИВНОСТИ

Ученици петог, шестог, седмог и осмог разреда су на часовима одељењске заједнице, у мањим групама представили по једну државу и исписали поруку мира. Током рада, наставници су подстицали ученике на разговор о обележјима сваке државе. Ученици су истакли да су државе и племићке породице одувек на својим обележјима правиле одређене комбинације боја и симбола који су их представљале. Стављали су их на штитове ратника, на заставе, на печате као и на своју имовину. Таква обележја су и грбови. Ученици су разговором размењивали информације о елементима грбова и о основним карактеристикама земаља чија су обележја изучавали. Ученици су своје радове изложили у холу школе, а у кабинету за информатику потражили додатне информације о заставама, грбовима и државама из којих долазе ученици мигранти.

НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ

Фотографије, видео записи, изложба у холу школе, објава на школском сајту и линк на интернету.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ

Дан планете Земље

АКТИВНОСТ

НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ

наставници, ученици, тим за подршку ученицима

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ

Једнодневна активност

ЦИЉ АКТИВНОСТИ

Подстицање моралног развоја (вредности, хуманитарне активности, солидарност...) и одговорног односа према животној средини и одрживом развоју.

ОПИС АКТИВНОСТИ

Поводом Дана планете Земље у школи је организован низ активности у оквиру Пројекта СТЕМ учионица толеранције. Једна од активности је било прикупљање старог папира у школи. У ову активност били су укључени ученици основне и средње школе. Ученици и наставници су тог дана донели стари папир, новине, часописе, књиге... Ова активност је имала и едукативни карактер јер су упознати са могућностима сортирања отпада и рециклаже. Сакупљено је око 2 тоне папира. Од сакупљених средстава купљено је цвеће које су ученици засадили у школи и тако допринели очувању животне средине и биодиверзитету. Друга активност била је радионица рециклаже старог папира. Ученици су од старог папира правили употребне и декоративне предмете: честитке, чиније, мапе, подметаче за чаше, украсне животиње... Ученицима су наставници показали технику папир „маше“ којом се могу израђивати предмети од рециклираног папира.

НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ

Фотографије, видео записи, изложба ученичких радова, објава на школском сајту.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ
Међународни дан загрљаја

АКТИВНОСТ

НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ

Наставници, учитељи, психолог, педагог, тим за подршку

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ

Једнодневна активност

ЦИЉ АКТИВНОСТИ

Подстицање моралног, емоционалног и социјалног развоја, сарадње, ненасилног понашања и другарства.

ОПИС АКТИВНОСТИ

Ученицима мигрантима и ученицима из депривираних средина, је на интерактивној радионици, одржано предавање на тему Међународног дана загрљаја. Ученици су упознати са историјом овог празника. Овај празник се у целом свету обележава 21. јануара и озваничен је 1986. године у Мичигену. Ученицима је указано да је загрљај делотворан и свакоме потребан. Загрљај нам живот чини дужим и лепшим. Сваки загрљај отклања депресију, лоше расположење и чини нас срећнијим.

НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ

Фотографије, видео записи, презентација, објава на сајту школе.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Дан заљубљених	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Учитељ, ученици
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање моралног, емоционалног и социјалног развоја, сарадње, ненасилног понашања и другарства.
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Дан заљубљених обележен је као дан који означава и истиче значај љубави у животу сваког човека. Та љубав не мора да се односи само на партнера, већ генерално љубав према свима. Том приликом ученици су у својој учионици направили пано на тему љубави.</p> <p>Ученици су добили папире, колаж папире, бојице, стикере и све потребне материјале. Правили су честитке, обележиваче за књиге, налепнице и друге пригодне украсе који се могу поклонити драгим особама. Од ученичких радова направљен је пано у учионици и истакнута је порука о важности љубави.</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, пано у учионици.

Све активности око укључивања ученика избеглица, на нивоу школе би требало да буду повезане са активностима усмереним на ученика.

Кључне активности су:

- Припрема наставника и свих запослених за пријем нових ученика;
- Припрема свих ученика и родитеља за пријем нових ученика;
- Јачање подршке локалне заједнице и везе са родитељима;
- Промовисање интеркултуралности;
- Покретање вршњачке подршке

Веома је битно припремити све учеснике образовно-васпитног процеса у школи (запослене, ученике и родитеље). Активности треба да буду осмишљене и планиране тако да позитивно утичу на ангажовање и мотивацију свих ученика. У складу са препознатим потребама и школским потенцијалом, а у сарадњи са свим актерима, школе одлучују које конкретне активности изводе. Спроведен је велики број секција на којима је подстицан развој свести о очувању животне средине, о еколошкој етици и заштити животиња.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Музичка радионица "Улепшајмо тренутак"	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Учитељ, ученици
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање другарства, подстицање креативности и љубав према музици, развијање моторике, развијање гласа и слуха.
ОПИС АКТИВНОСТИ	Деца су на почетку радионице свирала различите музичке инструменте, играла уз музику (на српском и пашту језику) и на завршетку су заједно певали песму "Кад си срећан". Музичка радионица је имала за циљ упознавање ученика са различитим музичким инструментима, упознавање са културом друге земље и упоређивање музике различитих држава. Такође, циљ је био и да се код ученика миграната створи осећај припадности и једнакости.
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, пано у учионици.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Радионица калиграфије	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Учитељ, ученици
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање другарства, подстицање креативности и развијање љубави према ликовној уметности, развијање моторике.
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>У оквиру радионице реализоване су следеће активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - упознавање ученика са основним типовима калиграфије, алатима и техникама путем мултимедијалних садржаја и репрезентативних примера врхунских остварења ове уметности. - упознавање са разноврсним алаткама, подлогама, бојама и техникама кроз непосредан рад. Ученици су увежбавали употребу паралелних пера, специјалних калиграфских тушева, бамбусових пера, гушчјих пера, уметничких папира различитих текстура, специјалних калиграфских мастила и тушева. - цртање инцијала стварањем самосталне ликовне креације употребом различитих материјала и алата тако што самостално стварају ликовну креацију почетног слова свог имена. - стварање новог фонта помоћу одговарајућег софтвера и употребе електронске оловке и најсавременије ИТ опреме. На оваквим радионицама ученици су уз помоћ наставника креирају нови електронски фонт који користе при дизајнирању завршне публикације.

	Исходи: развој и унапређење графомоторике, подстицање креативности и јачање естетског сензибилитета, разумевање универзалног језика уметности који је изнад свих баријера, унапређивање квалитета образовања ученика миграната, сензибилисање домицилних ученика и укидање предрасуда између одређених културних и етничких група.
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, пано у учионици.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Ликовне радионице на тему „Календар“	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Учитељ, ученици
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Подстицање другарства, подстицање креативности и љубав према ликовној уметности, развијање моторике.
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Радионица је састављена од:</p> <ul style="list-style-type: none"> - израда назива дана у седмици (енглески-српски); - месеца у години (енглески-српски); - временске прогнозе од папира у боји; - обележавање рођендана ученика на календару прилагођеном сличицом коју наслика сваки ученик за себе; - израда ликовног решења за рођендански поклон сваком ученику. <p>Исход: Ведро расположење и осмех током рада; вршњачка помоћ и дружење; допринос смањењу стреса свих ученика; богађење речника и слободнија употреба српског и енглеског језика.</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, пано у учионици.

НАЗИВ АКТИВНОСТИ Сајам књига	
АКТИВНОСТ	
НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	Учитељ, ученици, стручни сарадници, НВО
ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ	Једнодневна активност
ЦИЉ АКТИВНОСТИ	Поштовање и неговање културе и традиције, подстицање моралног и интелектуалног развоја, подстицање социјалног развоја.
ОПИС АКТИВНОСТИ	<p>Презентација школе под насловом „Само да рата не буде“ имала је антиратну тематику и показала свима да разлике у верској, националној или било каквој основи могу бити превазиђене и добро искоришћене у интеркултуралном развоју свакога од нас кроз другарство, песму, игру и дружење. У стиховима песме Ђорђа Балашевића „Само да рата не буде“ и песми „Има нека тајна веза“ изговореној на три језика и отпеваној на српском језику, уживали су сви присутни. Многи су се и сами придружили песми.</p> <p>РАТ, највеће зло човечанства, учинио је једну добру ствар – окупио нас у нашој школи.</p>
НАЧИН ПРАЋЕЊА АКТИВНОСТИ	Фотографије, видео записи, пано у учионици.

Издавач:

Министарство просвете,
науке и технолошког развоја
Републике Србије

Координатор пројекта:

Међународна организација
за миграције (ИОМ)

Аутори прилога:

Ученици и запослени у школама које
похађају ученици мигранти у Србији.

Дизајн:

DNA Communications

Штампа:

Футура

Београд, 2021. год.

За текстуални и фотографски садржај ове публикације одговоран је издавач. Текст и фотографије у овој публикацији не одражавају нужно и ставове Европске уније нити Међународне организације за миграције (ИОМ).

Ниједан део ове публикације не сме бити преведен, репродукован или пренет, ни у једном виду и ни на који начин, електронским (ЦД, интернет итд.) или механичким путем, укључујући фотокопирање, снимање или неки други вид складиштења информација или њиховог смештања у системе за даље преузимање, без претходне писмене дозволе.

Ова публикација настала је у оквиру Подршке Европске уније управљању миграцијама у Републици Србији. Европска унија (ЕУ) је највећи донатор Републике Србије у управљању миграцијама. Од средине 2015. године, када је почео повећан прилив миграната на територију Републике Србије, ЕУ је донирала више од 130 милиона евра и тако је обезбедила хуманитарну помоћ и заштиту миграната, а посебно деце, адекватне услове смештаја и живота у прихватним и центрима за азил, укључујући храну, здравствену негу и образовање, помоћ локалним заједницама где су смештени мигранти како би се ојачала социјална кохезија, помоћ Републици Србији при управљању границама и борби против трговине људима, као и помоћ за изградњу капацитета институција Републике Србије које су укључене у управљање миграцијама. Такође, ЕУ је подржала Србију са више од 28 милиона евра да ефикасно контролише границе и тако допринесе безбедности грађана Србије, унапреди безбедност на граничним прелазима и спречи криминалне активности, и тако омогући брз проток путника и робе (интегрисано управљање границом).

За више информација о активностима које се реализују у склопу Подршке Европске уније управљању миграцијама у Републици Србији посетите:

<http://euinfo.rs/podrska-eu-upravljanju-migracijama/>